

MORGENSTER

Eén van de namen voor Jezus is morgenster. Morgenster, de ster die een nieuwe dag aankondigt. De planeet Venus wordt zo genoemd als die voor zonsopgang al zichtbaar is. Kerstavond, er verschijnt een stralend licht aan de hemel, een licht dat ons tot bestaan roept, licht dat in ons wil weerkaatsen. De menselijke ziel is als een kaarsvlam die schijnt in het eerste morgenlicht, schrijft Marilynne Robinson. Wij zijn het speciale licht binnen het grotere Licht van het bestaan. Als dat zo is, hoe kunnen we het Kerstverhaal anno 2016 dan horen?

'Ik heb het weleens koud in deze wereld', zei een vriend. Herkenbaar. Misschien ook voor u. Hij had het gevoel dat alles verhardt, verkilt, dat er een gure wind waait in de wereld. In zijn opmerking schuilt ook een verlangen, een hunkering is het bijna, naar een andere manier van leven. Meer samen. Minder boosheid en onrecht. Minder grote en diepe verschillen tussen mensen. Minder ieder voor zich, met ieder z'n eigen God. Zou God ook een God voor ons allen kunnen zijn en hoe dan?

Om mij heen en in mijzelf vang ik allerlei signalen op van een zoeken naar en hopen op een andere manier van zijn en samenleven: 'Ik ben uitgekeken op mijn eigen verhaal, ik ben zo langzamerhand wel uitontwikkeld, zei iemand, ik heb allerlei cursussen gevolgd en van alles gelezen maar ik ben toe aan een groter verhaal dan ikzelf, een verhaal om uit te leven.' Een vrouw worstelt met een zoektocht naar meer verdieping en betekenis. Zij vertelt: 'als ik 'verbinding' of 'liefde' zeg dan klinken die woorden abstract en gemakkelijk, alsof leven uit verbinding en liefde geen verdere consequentie heeft'. Dan hoor ik meteen een stemmetje: 'versta ik deze woorden echt? Hoe kan ik zelf verdieping en betekenis geven aan kernwoorden als verbinding en liefde, hoe kan ik mijn verlangen beantwoorden en ernaar leven?' Terwijl zij zocht naar sporen van helderheid en licht, ervoer zij dat ze bevraagd werd, dat zij haar aandacht erbij moest houden, als op een lamp die in een donkere ruimte schijnt.

Het lijkt wel alsof we in onze maatschappij massaal uit-geïndividualiseerd zijn maar niet zo goed weten hoe we uit ons opgesloten en maakbare manier van leven, uit ons 'ik' tevoorschijn kunnen komen. Ons licht wil graag branden maar is als een vlammetje onder een stolp: het dooft soms te makkelijk weer uit omdat het te weinig zuurstof krijgt om te stralen.

En tussen al onze verwarring door worden er verhalen verteld van hoop en waakzaamheid, van licht in de duisternis: Bernie Sanders, de tegenkandidaat voor de democratische nominatie in de Verenigde Staten, die het tegen Hillary aflegde - inspireerde velen en nog, ook veel jonge mensen. Hem werd gevraagd naar zijn religie. Hij zei: 'Mijn geloof gaat hierover: In essentie komen alle grote religies op hetzelfde neer: behandel anderen zoals jij graag behandeld wil worden. We're all in this together. Wij zitten samen in dit leven op deze aarde. Alles wat ik doe heeft op een bepaalde manier 'impact' (uitwerking), zei hij. 'We zijn op zoveel niveaus met elkaar verbonden, op zoveel verschillende manieren, dat kunnen we niet met ons hoofd alleen begrijpen. Dat is iets emotioneels, het is niet alleen maar rationeel maar ook een spiritueel besef, een zaak van het hart'. Als jouw kind pijn heeft, dan heb ik pijn. Als een oorlogsveteraan op straat zwerft dan gaat dat ook over mij'.

Hij spreekt vol passie en bepaald niet zoetsappig. Integendeel, er zit liefde maar ook energie en bewogenheid in zijn stem. Sanders is joods maar niet belijdend. Opmerkelijk genoeg, wordt hij door mensen de meest christelijke politicus genoemd. De dingen die hij zegt weerklinken bij velen op een fundamenteel niveau, hij spreekt zo menselijk en alles overstijgend dat verschillende mensen zijn gedachtegoed zijn gaan toe-eigenen.

Ik hoorde een verhaal van een vrouw, een alleenstaande moeder, die iets heel opmerkelijks deed. Die durfde te denken, te voelen en te handelen vanuit verbondenheid, vanuit licht: De autoruiten van deze vrouw werden keer op keer weer ingeslagen. Om moedeloos van te worden. Boos. Op een dag plaatste ze een briefje onder haar ruitenwissers met de volgende tekst:

*Als je honger hebt dan zal ik je voeden
Als je het koud hebt dan heb ik warme dekens
Als je vriendschap zoekt dan kan ik je vriend zijn.*

Ze had geen reactie gehad op haar schrijven maar er was in haar auto sindsdien niet meer ingebroken. Tegen zoveel menselijkheid en warmte, tegen zo'n aanbod, zo'n uitgestoken hand was kennelijk geen hardheid, geen kilte meer opgewassen.

Het licht scheen in de duisternis, en de duisternis kon het niet aan.

Het was alsof ik het kerstverhaal hoorde. Deze vrouw was herder en herbergier in één. Ze had zich als een herder laten leiden door een stralend licht. En tegelijkertijd had ze aan dat stralende licht antwoord gegeven, het licht weerkaatste in haar. Ongetwijfeld had deze vrouw, als alleenstaande moeder een hart vol zorgen, en toch heeft ze als een herbergierster haar hart geopend en plaatsgemaakt.

Als je wilt leven vanuit een grotere verbondenheid dan vergt dat moed. Om de teugels te laten vieren en om de controle los te laten. Om met nieuwe ogen te durven kijken naar een ander en naar jezelf en je eigen situatie. En je weet niet altijd wat je ergens voor terugkrijgt of waar een situatie op uit zal lopen. Dat kan spannend voelen, eng zelfs.

Maar toch kunnen we meer dan alleen verlangen naar warmte en verbondenheid. Wij zijn uitgenodigd om zelf midden in die verbondenheid te gaan staan. Om ons te verlaten op een grotere bron van Liefde en daaruit te putten. Een bron die God heet. Om te vertrouwen dat het anders kan: dát er een God is voor ons allen.

Jezus leefde uit één adem met zijn bron, die hij zijn Vader noemde - en vanuit die fundamentele en oorspronkelijke verbondenheid kon hij zich openen voor zijn naasten. Hij zag de zondaar, de verstotene, de verwonde en de vreemdeling staan. Hij werd zelf hun naaste en zag hen staan als mens, als een deel van hemzelf, als zijn andere helft. Het was voor hem een zaak van het hoofd én het hart. Een wezenlijk, spiritueel oerbeseft.

En vanuit dat beseft dat we deel uitmaken van een groter verbond van leven hoef je niet namens en voor en door jezelf te leven, gelukkig maar. Je laat je angstige 'ik' los om je toe te vertrouwen aan een grotere bron van Liefde. Het kan voelen als een offer maar je krijgt er een ruimer en sterker 'ik' voor terug. Dat beseft kan bevrijdend zijn, nieuwe kracht geven en ook verlichten. Want je hoeft het niet allemaal alleen te doen. Hoe heerlijk is dat? Het is een verhaal van wij hier allemaal samen en meer dan dat. Zoals wij in deze grote gezamenlijkheid iets te vieren hebben vanavond, zoals het licht in ons hier weerkaatst; ons speciale licht binnen het Grotere Licht van het bestaan.

Wij vieren en gedenken met Kerst de geboorte, de komst van God die zich openbaart in een mens: zijn ouders vanwege een volkstelling opgejaagd en onderweg, een mens die geboren wordt in het donker, in de marge van de samenleving, een kind kwetsbaar en puur, die niet welkom is in de herberg... een veelzeggend en dwars verhaal. Een verhaal van alle tijden maar hoogst actueel. Een verhaal dat dicht onder onze huid kruipt.

Laat het Kerstverhaal dat zo dadelijk zal klinken een uitnodiging zijn om de deuren van onze gesloten herbergen te openen en als ze al open zijn - ze open te houden. Opdat de morgenster op moge gaan in ons hart en in ons levenslied.

Claartje Kruijff

Gelezen: Johannes 1, 6, 2
Petrus 1, 19
uit Gilead, Marilynne Robinson